

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка і психологія вищої школи

Рівень освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 01 від 28 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогіка і психологія вищої школи
Викладач	завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, к.п.н., доцент Любов ПРОКОПІВ
Контактний телефон викладача	+380995234550
E-mail викладача	Liubov.prokoriv@pnu.edu.ua
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 30 год.
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Синхронна комунікація відбувається згідно розкладу занять - стаціонарно або дистанційно – на платформі Zoom, вхід у яку є доступний у е-розкладі. Асинхронна комунікація здійснюється у впродовж усього процесу вивчення дисципліни, в межах робочого часу https://test-d-learn.pnu.edu.ua/teacher/course/list Офлайн консультації-14.00-16.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

ОК забезпечує набуття здобувачами PhD знань у галузі педагогіки та психології вищої школи, їх підготовку до професійної та самостійної діяльності, формування знань, умінь та навичок в організації та проведенні освітнього процесу, зрілої та творчої особистості, громадянської позиції та готовності до трудової діяльності.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета: забезпечити опанування здобувачами третього освітньо-наукового рівня вищої освіти основами теорії та вищої освіти, дидактики вищої школи та концептуальних засад виховання студентської молоді для підготовки її до викладацької діяльності у ЗВО, формування відповідних професійних знань та набуття педагогічного досвіду.

Завдання: ознайомити здобувачів із основами науки, історією та дидактикою вищої школи; розглянути шляхи розвитку вищої освіти в Україні та за її межами, проаналізувати концептуальні моделі університетської освіти, з'ясувати сутність ідеї університету як інноваційного закладу; навчити організовувати освітній процес у вищій школі, налагоджувати взаємодію на засадах глибокої поваги до студентів, застосовуючи сучасні технології, методи, форми, засоби навчання і виховання; ознайомити зі змістом та функціями професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи, сутнісними характеристиками його професіограми; підготувати до виконання функцій викладача вищої школи під час проходження асистентської практики у ЗВО; розкрити структуру педагогічної майстерності викладача, основні шляхи її вдосконалення, зробивши наголос на ролі та методах професійного самовдосконалення викладача вищої школи.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти/педагогіки у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і вдосконалення нових цілісних знань та фахової практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями.

ЗК 2. Здатність до розуміння предметної галузі, професійної діяльності зі спеціальності, генерування нових ідей при розв'язанні дослідницьких завдань.

ЗК 8. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у ЗВО, наукових структурах.

ЗК 9. Здатність діяти соціально відповідально та громадянськи свідомо, на основі дотримання у фаховій діяльності етичних міркувань професійної етики, міжкультурної толерантності, з дотриманням норм академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Володіння знаннями у сфері освіти/педагогіки, зокрема про її основні концепції, методики, технології; розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК 3. Здатність до застосування новітніх теорій, технологій і методів науково-педагогічного дослідження для розв'язання комплексних проблем у сфері освіти/педагогіки.

СК 4. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний і емпіричний аналіз проблем психолого-педагогічних наук, оцінювати та забезпечувати якість наукових досліджень.

СК 8. Здатність до професійного самовдосконалення.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здатність забезпечити концептуальні та методологічні знання в галузі освіти/педагогіки і на дотичних міждисциплінарних напрямках, володіти спеціалізованими вміннями/навичками, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності.

ПРН 4. Знати систему організації освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ПРН 7. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освітніх, педагогічних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів за допомогою сучасних інструментів і технологій пошуку, спеціалізованих баз даних та інформаційних систем.

ПРН 8. Прагнути до безперервного саморозвитку і самовдосконалення; кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях; володіти здатністю до презентації наукового доробку в галузі освіти/педагогіки.

ПРН 10. Здатність демонструвати авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну і професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей у контекстах професійної та наукової діяльності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	011 Освітні, педагогічні науки	1	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота

<p>Тема 1. Вища освіта як важлива складова структури освіти</p> <p>Сутність поняття «вища освіта», «заклад вищої освіти»; принципи вищої освіти в Україні, законодавчо – правову базу функціонування вищої освіти в Україні. Наголосити на проблемі рівнів, ступенів та кваліфікацій вищої освіти, видах ЗВО в Україні, їх основних завданнях. Психолого-педагогічні особливості студентів як суб’єктів навчання і виховання.</p> <p>Становлення і розвиток педагогіки вищої школи як науки. Визначальні властивості європейської вищої школи. Формування європейської та світової співдружності університетів</p>		2 год	6 год
<p>Тема 2. Вища освіта України в контексті вищої освіти в світі. Розвиток університетської освіти в Україні</p> <p>Провідні тенденції розвитку вищої освіти у світі, Болонський процес як важлива умова створення європейської зони вищої освіти, цілі Болонського процесу, основні віхи його розвитку. Причини виникнення, структура, зміст освітнього процесу у перших європейських університетах. Українці в університетах Центральної та Західної Європи. Провідні тенденції у розвитку сучасної університетської освіти у розвинених зарубіжних державах.</p>		2 год	6 год
<p>Тема 3. Педагогіка вищої школи як наука і методи науково-педагогічного дослідження</p> <p>Педагогіка як наука, її основні поняття та структурні компоненти (актуалізація попередніх знань шляхом бесіди). Місце ПВШ у системі педагогічних наук, її сутність, мета, завдання, функції. Категоріально-понятійний апарат ПВШ. Поняття вищої освіти, її мета, завдання, структура в сучасній Україні. Методологія і методика наукового дослідження.</p>	2 год		6 год
<p>Тема 4. Процес навчання у вищій школі. Сучасні дидактичні концепції освіти.</p> <p>Сутність поняття «дидактика вищої школи», основні категорії, мета і завдання навчання у ЗВО (відповідно до сучасних законодавчо-нормативних документів). Поняття про процес навчання та його структуру. Основні дидактичні концепції. Принципи навчання в сучасній вищій школі. Зміст освіти її компоненти. Парадигми навчання у вищій школі.</p> <p>Дидактичні моделі змісту навчання. Основи психології вищої школи</p>	2 год	2 год	6 год.

<p>Тема 5. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі. Особливості дистанційного та інтерактивного навчання у ЗВО. Форми і методи організації навчання у вищій школі. Сутність поняття «форми організації навчання» у ЗВО, особливості їх класифікації. Види і методика проведення різних форм організації навчання у вищій школі. Лекція як форма організації навчання (структура, особливості, методика проведення). Особистість лектора. Методи та прийоми навчання, основні їх класифікації у вищій школі. Інноваційні технології навчання у ЗВО</p>	2 год	2 год	6 год
<p>Тема 6. Основи психології ВНЗ. Сутність, мета, завдання, закономірності та принципи виховання молоді. Психологія вищої школи, її предмет і завдання. Основні категорії психології вищої школи. Завдання психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні. Психосоціальний розвиток у період юності. Специфіка соціалізації у студентському віці. Криза ідентичності. Процес виховання, його завдання, етапи і управління ним. Закономірності та принципи виховання; методи і форми виховання у ВНЗ. Форми виховної роботи. Сучасні методи та засоби виховання студентської молоді. Зміст вихованої роботи зі студентською молоддю та шляхи його реалізації. Основні напрями виховання студентської молоді. Функції і завдання куратора академічної групи; методика виховної роботи куратора в академічній групі. Науково-дослідницька робота зі студентами.</p>	2 год	2 год	6 год
<p>Тема 7. Основи педагогічного менеджменту у системі вищої освіти. Органи управління освітою у вищій школі. Особливості діяльності науково-педагогічного працівника. Управлінська концепція реформування освітньої політики в сучасній Україні. Шляхи реалізації цільового управління освітою. Принципи управління ЗВО. Органи громадського самоврядування у вищій школі. Студентське самоврядування. Сутність педагогічної діяльності викладача. Здібності викладача та їх класифікація. Педагогічний такт викладача. Імідж викладача, шляхи роботи над його вдосконаленням.</p>	2 год	2 год	6 год

<p>Тема 8. Педагогічна майстерність викладача Педагогічне спілкування викладача і студентів, Функції спілкування. Взаємодія викладача й аудиторії та проблеми, які виникають.</p> <p>Культура мовлення педагога (техніка мовлення викладача, основи мимічної та пантомимічної виразності педагога. Шляхи вдосконалення культури мовлення викладача.</p> <p>Професійне самовиховання викладача ЗВО. Методи та прийоми його самовиховання. Діагностування рівня самовихованості викладача та складання програми самовдосконалення майбутнього науково-педагогічного працівника, з урахуванням рівня підготовленості до педагогічної роботи.</p>		2 год	6 год
<p>Тема 9. Завдання психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні.</p> <p>Соціокультурні, соціально-психологічні, індивідуально-психологічні і дидактичні чинники соціалізації особистості майбутнього фахівця. Діагностично-корекційні завдання психології вищої школи. Практичних завдань психології вищої школи в період реформування вищої освіти в Україні. Новітні наукові здобутки психології вищої школи. Класифікація методів збору та інтерпретації емпіричних психологічних фактів.</p>		2 год	6 год
<p>Тема 10. Психологія особистості студента Сутність поняття студент та його основні ознаки. Психологічний аналіз діяльності студентів.</p> <p>Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів. Діалектика становлення і розвитку студентського колективу: академічної групи, курсу, факультету, ВНЗ. Навчально-професійна мотивація діяльності студента. Проблеми соціально-психологічної адаптації студентів. Міжособистісні відносини як детермінанта навчально-професійної мотивації студентів.</p>	2 год	2 год	6 год
ЗАГАЛОМ	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Іспит	Залік
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C	задовільно	
	60 – 69	D	о	
	50 – 59	E	незадовільно	не зараховано
26 – 49	FX			
<p>Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 6) (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.); Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)</p> <p>Поточний контроль 25 (усне та письмове оцінювання) Тести 10 КСР 5 Самостійна робота (Інд.завдання, презентації) 10 50 - у сумі максимальна кількість балів Іспит – 50 балів Всього 100 балів</p>				
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn та проектних робіт. Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки.			
Практичні заняття	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для практичних занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики. Оцінювання знань та науково-пошукової роботи студентів на практичних заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою.</p> <p>На практичному занятті оцінюються як теоретичні, так і практичні творчі завдання:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст освітньої компоненти, основні положення теорій, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання у практичних діях, здійснює творчий підхід, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, сформовані компетентності. На високому рівні вміє використовувати сучасні інноваційні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами теорії та практикою впровадження навчального</p>			

	<p>матеріалу, аргументовано викладає його; має практичні навички, володіє компетентностями, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями і практичні навички та компетентності, орієнтується в теоретичному матеріалі, але непереконливо відповідає, знання є невпевненими або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності, не вміє оцінювати і порівнювати педагогічні аспекти, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю. Вміє використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для навчання, виховання і розвитку особистості;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не вміє проводити наукові дослідження та аналізувати їхні результати. Не здатний критично мислити, аналізувати. Не впроваджують цифрові інструменти і технології у практиці роботи педагога</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Умови допуску до підсумкового контролю (екзамену) передбачають дотримання Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма контролю: іспит</p> <p>Підсумковий контроль здійсню згідно Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Письмові роботи</p>	<p>Порядок та організація контролю знань аспірантів визначається Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника</p> <p>https://vad.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/156/2023/04/polozhennia-pro-pidhotovku-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-stupenia-doktora-filosofii-ta-doktora-nauk-redaktsiia-3.pdf .</p>
<p>Академічна доброчесність</p>	<p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.</p>
<p>Відвідування занять</p>	<p>Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.)</p>

	<p>https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp-7-redaktsia.pdf та Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника</p> <p>https://vad.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/156/2023/04/polozhennia-pro-pidhotovku-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-stupenia-doktora-filosofii-ta-doktora-nauk-redaktsiia-3.pdf.</p> <p>Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до</p> <p>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)</p> <p>https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p>
Додаткові бали	<p>Студент може отримати додаткові бали згідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.) https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p>
Неформальна освіта	<p>Неформальна освіта зараховується згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 673 від 24.11. 2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p>

Рекомендована література

1. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: навч.-метод. посіб. /авторський колектив: Завгородня Т.К., Нагачевська З.І., Савчук Б.П., Стинська В.В., Стражнікова І.В., Єгорова І.В., Ковальчук В.М., Прокопів Л.М, Салига Н.М./ За заг. ред. В.Стинської, Л.Прокопів. Івано-Франківськ, 2021.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури К. : Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі [Текст] : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2017. 456 с.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник. К.: Знання, 2005. 486 с.
8. Падалка О. С. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. К. : Освіта, 2000. 368 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / За ред. З. Н. Курлянд. К. : Знання, 2005. 400 с.
10. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / За ред. С. О. Сисоєвої. К. : ВПОЛ, 2001. 502 с.
11. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : підручник [5-е вид., стер.]. К. : Каравела, 2017. 360 с.
12. Про освіту: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Про вищу освіту: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
14. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Кондор, 2011. 628 с.
15. Ушинський К. Д. Твори : у 6 т. К. : Рад. школа, 1952. Т. 1. 518 с.
16. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [2-е вид., доп.]. – К. : Академвидав, 2014. 456с.
17. Чепіль М. М., Дудник Н.З.. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н – К. : Академвидав, 2012. – 224 с. 20.
21. . Навчально-інформаційний портал БІНПО: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://binpo.com.ua>
22. Гринько В. О. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи у сучасну епоху. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2012. Вип. 17. С. 166-173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2012_17_24
23. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [головний ред. В.Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
24. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Педагогіка вищої школи: історія, сучасність, перспективи: Монографія. НАІР: 2018. 270 с.
25. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 427 с.
26. Прокопів Л. Стинська В. Інноваційні методики викладання дисциплін у ЗВО в процесі магістерської підготовки. Гірська школа Українських Карпат. 2020. № 22. С. 145-150.
27. Прокопів Л., Сидорук О. Використання інноваційних технологій навчання як ефективної комунікації в освітньому процесі закладу вищої освіти. Освітні обрії. 2020. №1 С. 75-79.
28. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 628 с.
29. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 456 с. 31.

Додаткова

1. . Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dnrb.gov.ua>
2. Про вищу освіту: Закон України: [URL]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про освіту: Закон України. [URL]: https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1060-12_18.
4. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mon.gov.ua

Викладач: к.пед.н., доц.

Любов ПРОКОПІВ